

Barne- og likestillingsdepartementet
v/ Forbruker-, rettighets- og likestillingsavdelingen
Akersgata 59, Oslo

Harstad 08/03 2017

Hørings svar: NOU 2016: 17 På lik linje. Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming

Det vises til høringsbrev av 02.12.2016 fra Barne- og likestillingsdepartementet som sender rapporten *På lik linje. Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming*, på offentlig høring med frist 2. mars 2017.

KOA som er avsender av denne uttalelsen er medlem i Arbeidsgiverforeningen Spekter. KOA gjorde arbeidsgiverforeningen Spekter oppmerksom på denne høringen, og siden det da var kort tid til fristen har Spekter fått utsatt høringsfristen på vegne av KOA til 10.03.17.

Kort om KOA (Kvæfjord Opplevelse og Avlastning):

KOA er et privat helse- og omsorgstilbud som tilbyr ulike tjenester til kommuner, offentlige etater og private over hele landet. Vi er lokalisert fra Lenvik i nord til Farsund i sør med våre senter og boliger. Hovedmålet er å gi et godt tilrettelagt tilbud til den enkelte og et godt samarbeid med foreldre og pårørende. Bak vårt kombinerte omsorgs – og avlastningstiltak står ekteparet Mona og Morten Sørgård. De har selv en sønn med barneautisme med alvorlig utviklingshemming og har kjent på kroppen hva det kreves av foreldre å få et barn med spesielle behov.

I motsetning til tradisjonelle tilbud hvor en har hatt en eller flere klart definerte målgrupper med klart definerte hjelpebehov, så har KOA «snudd på flisa» og tilbyr tilrettelagte og skreddersydde opplegg i forhold til det enkelte menneske sine særegne og spesielle behov. Vi har stort fokus på familien til den som er på KOA, og vi fremhever pårørende som en ressurs! Dette gjør at de som ikke passer inn i det offentliges på forhånd definerte rammer allikevel kan få et tilbud som passer dem. Vi på KOA tilpasser oss i størst mulig grad til de som trenger hjelp, og ikke motsatt som alt for ofte er tilfelle.

KOA skal være det beste tilbudet på avlastning, bo- og behandlingstilbud og opplevelser i landet, og et ledende kompetansesenter for barn, ungdommer og voksne med ulike hjelpebehov. Et tilbud som har en fast stab av høyt kvalifisert, kompetent og egnet personell og et tilbud som ser den enkeltes ressurser og styrker, både i oss selv og i de vi skal hjelpe. KOA skal være basert på individuell tilpassning og tilrettelegging med et tilpasset variert, fleksibelt og målrettet valg av metodisk tilnærming

Vår grunnholdning er å fokusere på den enkeltes ressurser og styrker, samt ha omtanke, omsorg og respekt for alle mennesker.

<http://www.koa-as.no>

Mennesker med utviklingshemming har siden HVPU-reformen hatt en bedring i sine levekår, men det gjenstår fortsatt mye for å nå målene om normalisering, deltakelse og likestilling. Rapporten peker på mange viktige forbedringsområder og fleste av de 8 løftene som utvalget foreslår er KOA enige i.

Det synes å være gjort et grundig arbeid av utvalget og vi støtter i hovedsak endringene som utvalget foreslår. I det følgende fremkommer våre kommentarer og innspill.

LØFT 1 Selvbestemmelse og rettssikkerhet

Utvalget foreslår å gjøre FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) til norsk rett, og endre nasjonale regler for vergemål og tvang. Disse endringene vil i hovedsak pålegge forvaltningen å respektere utviklingshemmedes rett til selvbestemmelse i større grad. Sammen med en overgang fra verger til beslutningsrådgivere for personer med utviklingshemming, vil dette gi utviklingshemmede økt selvbestemmelse, og vil derfor ha stor nytte for utviklingshemmede. Utvalget understreker også at et formål med ordningen er å sikre en mer aktiv og reell brukermedvirkning i samhandlingen med offentlige myndigheter og tjenesteutøvere, blant annet ved utforming av helse- og omsorgstjenester, i arbeidstiltak og i boligspørsmål.

KOA støtter dette og legger til grunn at det er sentralt for å realisere mål om økt medbestemmelse for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

LØFT 2 Likeverdig og inkluderende opplæring

Utvalgets forslag om at det utvikles en standard for læringsmål og kartlegging av utbytte for elever som mottar spesialundervisning bør gjennomføres. Det legges til grunn at dette arbeidet kan utføres av Utdanningsdirektoratet innenfor dagens ressursrammer. Formålet med økt kvalitet på undervisningen av utviklingshemmede elever i skolen og økt inkludering er blant annet at elever med utviklingshemming skal få økt utbytte av opplæringen. En forventet nytteeffekt av tiltakene vil være at flere utviklingshemmede er kvalifisert for arbeid etter endt skolegang.

Forslaget støttes i lys av at det vil understøtte Løft 3.

LØFT 3 Arbeid for alle

KOA er av en oppfatning av at en av utfordringene for velferdsstaten fremover vil være tilstrekkelig tilbud av arbeidskraft. For mange mennesker står i dag utenfor arbeidslivet. Det må gjøres tiltak for at flere av disse kommer i arbeid.

Etter KOAs syn er utvalgets forslag om å sikre økt yrkesdeltakelse for utviklingshemmede, positivt. Arbeid kan være i ordinært arbeidsliv eller i arbeidsrettede tiltak, i ordinær virksomhet eller i skjermet virksomhet. Tiltakene foreslått i Løft 3 har som mål å få flere utviklingshemmede i arbeid. Det vil både kunne gi økt livskvalitet for den enkelte utviklingshemmede og samtidig ha den positive effekt at de deltar i samfunnet som produktive samfunnsborgere.

LØFT 5 Eget hjem

Utvalget har understreket viktigheten av at utviklingshemmede skal få mulighet til å velge bosted, boform og med hvem de vil bo med, på lik linje med andre. KOA er enig i det og mener at dette også støtter opp under Løft 1 og 3.

KOA ønsker å bidra til at personer med utviklingshemming skal kunne velge bosted, type boform og hvem de skal bo sammen med. Her er det viktig å kartlegge ønsker og behov tidlig og satse på differensierte boligløsninger i ordinær boligmasse med tjenesteløsninger som understøtter den enkeltes behov for hjelp og trygghet.

Etter HVPU-reformen fikk mange bofelleskap samme ytre utforming med flere småhus rundt et tun, eller i såkalte «firerboliger» med fire leiligheter og personalenhet i midten. Boligene ble snart kategorisert som PU-boliger både blant ansatte i tjenesten, kommunale saksutredninger og i befolkningen forøvrig. Disse merkelapphusene har sannsynligvis bidradd til stigmatisering og at mennesker med utviklingshemming til dels bor og lever på siden av resten av befolkningen. For å motvirke dette bør boliger til utviklingshemmede etableres i bolig- og utbyggingsprosjekt som planlegges og utformes for hele befolkningen.

LØFT 7 Koordinerte tjenester

KOA mener det med fordel kan utarbeides en egen veileder som beskriver koordinering.

LØFT 8 Målrettet styring

Utvalget foreslår en mer målrettet og planlagt styring av politikkområdet, både på statlig og kommunalt nivå. I tillegg foreslår utvalget at det opprettes et fagorgan som skal følge opp politikken for utviklingshemmede og utvikle et indikatorsystem. Sentrale oppgaver for fagorganet vil være å styrke kunnskapsgrunnlaget om situasjonen for utviklingshemmede gjennom sammenkobling av registre og bestilling av forskning.

KOA støtter utvalgets forslag. Erfaringene til nå er at kommuner har ulik ressursbruk på dette feltet, både i form av penger og kompetanse. Vi oppfordrer derfor departementet til å vurdere om et slikt fagorgan bør etableres på regionalt nivå, slik at ressursene utnyttes best mulig både faglig og økonomisk.

Generell kommentar

For å ivareta svake og sårbare grupper best mulig er det nødvendig å tenke helhetlig og langsiktig. Ro og stabilitet rundt tjenestemottaker er sentralt. For å få til dette er det noen forutsetninger som bør være tilstede:

- Det bør tidlig fattes beslutninger om langsiktig ressurs både på personell og boform, og hva som skal skje i en 5 til 10 årsperiode. Dette kan for eksempel være overgang barnehage til skole, grunnskole- videregående, videregående til arbeid eller dagtilbud. Vedtak som fattes for personer med personer med varige hjelpebehov må fattes for 5 eller 10 år når det gjelder ressursutmåling og settes i sammenheng med endringer i vedtaksperioden.

- Det må lages en helhetlig forpliktende plan for tjenestemottager for samme periode.
- Det bør lages faste møter gjennom den langsiktige vedtaksperioden for justeringer av plan og ressurser, eksempelvis hvert halvår eller år. Da med kun relevante deltagere.
- De som har rett og plikt til å medvirke er representant for overordnet myndighet, kommunen som tjenestemottager bor i, tjenestemottager (der det er mulig og hensiktsmessig), pårørende/ verge, fastlege, relevante spesialisttjenester, PPT/ PPD, dagtilbud, tjenesteleverandør, andre relevante instanser.
- Utvalget foreslår at det etableres et fagorgan. KOA anbefaler at dette legges til regionalt nivå. I tillegg bør det vurderes om de beslutninger som i dag ligger på kommunalt nivå, helt eller delvis bør løftes til regionalt nivå. Dette for å sikre et sterkere og mer kompetent fagmiljø og for å unngå de store forskjeller det er i dag.
- KOA mener det må legges til rette for at tjenestene til utviklingshemmede kan leveres av både kommuner, av ideelle organisasjoner og av private virksomheter. Vi mener det er positivt med et mangfold av tjenesteleverandører og det i seg selv vil sikre både bedre kvalitet og mer innovasjon i tilbudene.
- Organisering i tråd med det som skisseres vil gi en innsparing i økonomi på pluss/ minus 30% av dagens kostnadsnivå.
- De siste generelle kommentarene gjelder spesielt de som er de svakeste og mest ressurskrevende, det vil i praksis si de ca 5% mest «krevende».

Med vennlig hilsen

Morten Sjørgård (sign)

Grunder og pårørende

Mobil: 41129060

Epost: morten@koa-as.no

www.koa-as.no